

REFERAT

Fra:	Lise Spikkeland	Dato:	14.10.2019
Til:		Dokument nr.:	19/00099-10
Kopi til:			

Referat møte i Kommunesektorens etikkutvalg 10. oktober 2019

Tilstede:

Tora Aasland
Paul Leer-Salvesen
Casper Lehland
Lene Conradi
Mah-Rukh Ali
Inge Ryan
Cicel Aarrestad
Tor Dølvik
Tomas Norvoll

Forfall

Camilla Dunsæd

Administrasjon

Lise Spikkeland
Christina Haga Sørli
Frode Lindtvedt
Jorunn Leegaard fra kl. 12

7/19 Godkjenning innkalling, dagsorden og referat

Godkjent

8/19 Begreper og rammeverk aktuelle for arbeidet framover

Utvalget fikk utsendt utkast til et notat om sentrale tema for arbeidet i etikkutvalget, med tanke på å avklare begreper og en felles forståelse av rammer for arbeidet. Notatet belyser temaer som etikk, korrupsjon, varsling, habilitet, ytringsfrihet, egenkontroll på en kortfattet måte.

Noen momenter fra diskusjonen

Temaer omtalt i notatet går igjen i mange kommunale sammenhenger, ikke minst betydningen av tillit. I forslag til KS landsting framheves tillitsskapende forvaltning som et målområde, og medlemmer i etikkutvalget som ev skal delta der oppfordres i denne sammenheng til å løfte temaet etikk. Samtidig må vi ikke overdrive trussel om fallende tillit. Varsling er komplisert og et tema vi aldri blir ferdig med – mye å lære av de enkelte sakene. Sosiale medier må løftes utfra mange perspektiver: hatefulle ytringer og trusler, opp mot ytringsfrihet, falske nyheter og kommunalt ansatte i sosiale medier mht grensegang ytringsfrihet og lojalitet – kan etikkutvalget bidra til noen grenseoppganger her? Når er den ansatte privatperson i denne sammenheng? Egenkontroll og kontrollutvalg – det siste bør være en tydeligere målgruppe fordi mange er nye der. Klimaetikk og bærekraft. Hva med forholdet mellom etikk og jus - at noe kan være lovlig, men likevel oppfattes uetisk? Kommuner/fylkeskommuner og forholdet til fremmede makter – bør det inngå i risikovurderinger. Og hva med kvalitet i risikoanalyser?

Vedtak

Innspill fra diskusjonen innarbeides i dokumentet, og ny versjon sendes utvalget etter møte. Dokumentet justeres og suppleres ved behov.

9/19 Risikovurderinger etikk og antikorrupsjon - Erfaringer og læring

Thomas Nielsen fra BDO innledet om erfaringer, nytte og bruk av risikovurderinger på etikk og antikorrupsjon med bakgrunn i at de har gjennomført dette i mange kommuner. Nielsen hadde none kritiske bemerkninger for eksempel ved om identifiserte trusler inngår i virksomhetenes risikovurdering, om at hele organisasjonen ikke er tatt med i ROS, at kommunen ikke er tydelige nok på hva som er grunnlaget for ROS analysen. Utfordring at det finne lite skriftlig veiledning på hvordan dette skal gjennomføres, og at det ikke finnes noen minimumskrav. Tipset om [Difi](#) sin beskrivelser av planlegging og gjennomføring av risikovurdering. ROS-analyse må ha forankring både administrativt og politisk. KS reviderer nå et hefte om Rådmannens internkontroll.

Thomas Nielsen presentasjonen sendes utvalget.

Noen momenter fra diskusjonen

Risikotenkning må være en av temaene som kommunene bør ta opp, og sikre at det faktisk gjennomføres. Viktig at risikovurdering forankres på ledernivå, at det framgår hvem som har ansvar for hva. Om etikkutvalg skal gi råd for hvordan kommunene skal arbeide med dette er det viktig at det blir relevant for alle, også de mange små. Viktigste at kommunene tenker aktivt rundt risiko, at det gjøres ordentlig, på tidlig tidspunkt og at risikovurderinger styres inn mot de områder som er viktig/st. På politisk side er risikovurderinger sentralt som grunnlag for behandling av plan for forvaltningsrevisjon.

10/19 Etikkutvalgets råd og anbefalinger til nye kommunestyrer

Denne høsten trer omkring 11 000 folkevalgte inn i 356 nye kommunestyrer og 11 fylkesting, mange av dem i nye sammenslåtte kommuner eller fylkeskommuner. Utvalget diskuterte hva som bør inngå i en oppfordring til kommuner og fylkeskommuner om å sette etikk på dagsorden.

Noen momenter fra diskusjonen

Etikkarbeidet må forankres hos folkevalgte – de må ha et eierskap til etikkarbeidet og gjøre vedtak om det. Et mulig tidspunkt for å sette etikk på dagsorden kan være når plan for forvaltningsrevisjon behandles. Habilitet bør inngå i anbefalingen som sendes ut, habilitet i partigrupper bør også omtales – også i KS Folkevalgtprogram. Må også minne om at det ikke er farlig å være inhabil, ordet må avmystifiseres.

Revidert notat sendes utvalget for endelig godkjenning

Vedtak

Kommunesektorens etikkutvalg oppfordrer nye kommunestyrer og fylkesting til tidlig i perioden å sette tema knyttet til etikk og antikorrupsjon på dagsorden, og forankre etikkarbeidet gjennom politiske vedtak. Det innebærer blant annet å ha et oppdatert verdigrunnlag, et etisk regelverk gjeldende både for ansatte og folkevalgte, bidra til at det gjennomføres risikoanalyser for å avdekke sårbarhet, ha gode varslingsrutiner, god praksis rundt vurdering av habilitet. En folkevalgt som er inhabil, eller er i tvil om en er inhabil, bør heller ikke delta i gruppens behandling av den samme saken. Det bør tilstrebes åpenhet og innsyn slik at omverden får innsyn hvordan kommunen drives og hvordan beslutninger tas.

Etikkutvalget viser til at KS har flere nyttige verktøy som kommuner og fylkeskommuner kan ta i bruk, herunder [Gode råd for etikkarbeid](#), og [Beskytt kommunen! Håndbok i antikorrupsjon](#). Begge kan være til god inspirasjon og nytte for et helhetlig etikkarbeid i kommuner og fylkeskommuner.

Ansatte og folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner oppfordres til å henvende seg til etikkutvalget ved behov for råd og innspill i saker som vedrører etikk og antikorrupsjon.

11/19 Hvor åpne er europeiske hovedsteder?

Tor Dølvik presenterte kartleggingen Transparency International (TI) i Slovakia – om åpenheten i 26 europeiske hovedsteder. Med utgangspunkt i 14 indikatorer for åpenhet viser kartleggingen at hovedsteder i øst i Europa jevnt over får høy skåre, mens Oslo ligger midt på lista. Grunner til det er at etisk regelverk i Oslo kommune ikke omfatter folkevalgte, og at resultater av offentlige innkjøpsprosesser ikke offentliggjøres ved informasjon på kommunens hjemmesider. Prosjektet er å anse som en pilot fra TI Slovakia, og kan være nyttig for andre kommuner enn Oslo.

Lenke til undersøkelsen: <http://transparency.no/2019/08/21/apenhet-i-europas-hovedsteder-kartlagt-oslo-ikke-best-i-klassen/>

Vedtak

Kartleggingen og indikatorsettet som er brukt er nyttig som illustrasjon, bakgrunn og som innspill i diskusjoner om åpenhet i kommunene. Etikkutvalget tar det med i sitt videre arbeid.

12/19 Dilemmasamling – en samling av case til bruk i etikkarbeid i kommunene

Et utkast til «Antikorrupsjons dilemmasamling» som er utarbeidet av Transparency International Norge og KS ble sendt utvalget i forkant av møtet. Samlingen er ment som praktisk hjelpemiddel for kommunesektoren i deres i arbeid med å styrke bevissthet, holdninger og rutiner slik at korrupsjon kan forhindres. Meningen er ikke å komme fram til riktige svar, men å introdusere tema som setter i gang diskusjon.

God respons fra utvalget - dette er bra, tilgjengelig og pedagogisk. Det bør legges til noen korte veiledende spørsmål som hjelp til å dra i gang refleksjon.

Vedtak

Etikkutvalget oppfordrer ledere og folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner til aktivt å bruke dilemmasamlingen i etikk- og antikorrupsjonsarbeidet. Det anbefales at KS distribuere og gjøre samlingen i egnede kanaler og arenaer.

13/19 Møte med kommunene i Agder - 5. desember i Kristiansand

Lise orienterte om planer så langt. Det er sendt ut første invitasjon til ordførere, rådmenn og kontrollutvalgsledere i Agder, 19 er hittil påmeldt. Det er kommet forslag fra KS i Agder, fra rådmannsutvalg og noen ordførere til tema og innledere. Ulike perspektiver knyttet til sosiale medier er løftet frem av mange, både hvordan Facebook «styrer» den politiske debatten, og fungerer som kanal for hat og trusler mot folkevalgte. Et annet aktuelt tema er varsling. Lise jobber videre med å ferdigstille program.

Noen momenter fra diskusjonen

Sosiale medier har hatt stor plass i valgkampen i Kristiansand. Det er også en utfordring dersom tradisjonelle medier ikke omtaler «det folk er opptatt av». At politikere og journalister trues, og at Facebook tillater anonym mobbing er helt uakseptabelt – hva med ytringsansvar? Politikere blir redde for å ta vanskelige beslutninger pga hets – hvem skal da ta beslutningene? De fleste folkevalgte driver med politikk på fritid og har ikke noe apparat for å håndtere hets og trusler.

14/19 Etikkutvalget framover: tema, kunnskapsbehov og formidling

Utvalget ga innspill til tema som de mener kan være aktuelle å gå nærmere inn i framover. Blant disse er:

sosiale medier, varsling, klimaetikk/bærekraft, grensegang etikk/jus (lovlig, men ikke etisk?) forholdet til fremmede makter – press ansatte i fylkeskommuner og kommuner kan utsettes for, anskaffelsesprosesser – spesielt praksis rundt innkjøp under terskelverdi, åpenhet og åpenhetsindeks inspirert av TI, lobbyregister bør tas opp igjen – jfr tema habilitet og dobbeltroller, kommuners avtaler med - og innkjøp fra tidligere ansatte, ny velferdsteknologi og kunstig intelligens. Se også sak 8/19.

Det ble etterlyst kunnskap om åpenhet, om hva kommuner gjør av etikkarbeid, om folkevalgtes erfaringer. Lise videresender informasjon om dette som KS og andre har innhentet på flere områder.

15/19 Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.

Møtedatoer i 2020:

6. februar i Oslo kl. 10 – 14

16. april i Trøndelag/Værnes kl. 10 – 15:30

28. september Viken/Drammen kl. 10 – 15:30

19. november Oslo kl. 10 – 14

Møtet ble avsluttet kl. 14